

II. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA CUMHURİYET HALK PARTİSİ SERİK TEŞKİLATI VE HALKEVİ'NİN İNŞAASI

Muhammet GÜÇLÜ*

Öz

12 Mayıs 1924 tarihinde Antalya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Halk Fırkası'na dönüştüğü sırada Serik'te Halk Fırkası teşkilatı oluşturuldu. Cumhuriyet Halk Partisi Serik kaza teşkilatı parti binasını 1935 yılında tamamlanmıştır. Böylece Serik parti binası yapan ilk kazalardan birisi oldu. II. Dünya Savaşı döneminde Parti kazada bir konferans salonu, iki dükkan, Halkevi ve Halkodası binalarını inşa etmiştir. Ancak Halkevi ve Halkodası binalarının inşası savaş sonrası tamamlanabilmiştir. Demokrat Parti'nin 8 Ağustos 1951 tarihinde çıkardığı kanun kapsamında Cumhuriyet Halk Partisi'nin malları, Halkevi ve Halkodası binası hazineye devredilmiştir.

Bu çalışmada Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinde bulunan CHP'nin faaliyetleri ile halkevlere ilişkin dosya ışığında Serik teşkilatının çalışmaları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Halk Partisi, Serik, Antalya, Halkevi, Siyaset.

SERIK GOVERNANCE OF THE REPUBLICAN PEOPLE'S PARTY AND THE CONSTRUCTION OF COMMUNITY CENTER DURING WORLD WAR II

Abstract

On 12 May 1924, when Antalya Countrywide Resistance Organization turned into People's Party, a governance unit of this party was established in Serik. The Republican People's Party's Serik governance building was completed in 1935. So Serik became one of the first townships to build a party building. During World War II, the party built a conference hall, two shops, a community center, and a public hall building. However, the construction of Community Center and Public hall buildings could be completed after the war. Under the law, which the Democratic Party enacted on August 8, 1951, the goods of the Republican People's Party, Community Center and the Public hall were transferred to the treasury.

This study focuses on the works of the Serik governance in the light of the files of the Prime Ministry Republican Archive which contain information on the activities of the Republican People's Party and the community centers.

Keywords: Republican People's Party, Serik, Antalya, Community Center, Politics.

* Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Antalya.
(mguclu@akdeniz.edu.tr).

Giriş

İzmir'in işgali ve Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkması ile artan milli teşekküllere Sivas Kongresi'nde bir biçim verilmiş ve ülkedeki Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.¹ Milli Mücadele sonrasında Halk Fırkası'nın kuruluş çalışmaları, Mustafa Kemal Paşa tarafından 7 Aralık 1922 tarihinde Ankara basınında,² 15 Ocak 1923 tarihinde Eskişehir'de yaptığı konuşmada³ ve 8 Nisan 1923 tarihinde TBMM'nin ikinci dönem milletvekili seçimi dolayısıyla yayınladığı beyannameye dile getirilmiştir.⁴ Bu arada Gazi Mustafa Kemal, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi sıfatıyla milletvekili seçimi sırasında yayınladığı 2 Haziran 1923 tarihli tamimde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Halk Fırkası'nın adını beraber kullanmıştır.⁵ TBMM'nin ikinci döneminin başında 7 Ağustos-9 Eylül 1923 tarihleri arasında Halk Fırkası adıyla toplantı yapıldıktan⁶ sonra, Halk Fırkası'nın kuruluş dilekçesi 11 Eylül 1923 tarihinde Umumi Reis Mustafa Kemal imzasıyla Dahiliye Vekaleti'ne verilmiştir.⁷

Cumhuriyet'in ilanı ile Mustafa Kemal Paşa'nın Reiscumhur seçilmesi üzerine Halk Fırkası'nda oluşturulan Umumi Reis Vekilliği görevine 19 Kasım 1923 tarihinde İsmet Paşa getirildi. İsmet Paşa, 20 Kasım 1923 tarihinde bütün illerin Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkezlerine gönderdiği genelgede Halk Fırkası'nın kurulduğunu, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin bugünden itibaren Halk Fırkası'na dönüşeceğini bildirmiştir. Umumi Katip Recep Bey'in (Peker,) önerisiyle de Halk Fırkası'nın adına 10 Kasım 1924 tarihinde "Cumhuriyet" kelimesi eklendi.⁸

Antalya'da da İzmir'in işgali ve Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkması üzerine milli faaliyetler artmış ve birbirini izleyen toplantıların ardından Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulmuştur. Cemiyetin ilk başkanı eski Müftü Yusuf Talat Efendi oldu.⁹ Antalya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 19 Kasım 1919 tarihli kararı ile Sivas Kongresi'nde cemiyetlerin birleştirilmesi kararına

1 Uluğ İğdemir, *Sivas Kongresi Tutanakları*, Ankara, 1986, 2. bs., s. 115.

2 Kemal Atatürk, *Nutuk (1919-1927)*, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Ankara, 2004, s. 485.

3 Atatürk'ün Eskişehir-İzmit Konuşmaları 1923, Yay. Haz. Arı İnan, Ankara, 1982, TTK. Yayını, s. 36, 78-80.

4 Atatürk'ün Tamim, *Telgraf ve Beyanname*leri, C. 4, Ankara, 1991, Atatürk Araştırma Merkezi yayını, s. 516-520.

5 A.g.e., s. 535-536.

6 Faysal Mayak, *Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Teşkilatının Faaliyetleri (1931-1951)*, İstanbul, 2015, s. 19.

7 Hikmet Bila, *CHP 1919-2009*, İstanbul, 2008, s. 36. Hakkı Uyar, Halk Fırkası kuruluş dilekçesinin 23 Ekim 1923 tarihinde verildiğini yazmıştır. Hakkı Uyar, *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*, İstanbul, 1999, s. 75.

8 Bila, A.g.e., s. 38-39.

9 Süleyman Fikri Erten, *Milli Mücadelede Antalya, Antalya*, 1996, s. 15-16.

uyarak Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne bağlı olmaya karar vermiştir.¹⁰ Antalya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Milli Mücadele'den sonra Halk Fırkası Genel Başkan Vekili İsmet Paşa'nın 20 Kasım 1923 tarihli genelgesi kapsamında Halk Fırkası'na dönüşmüştür. Cemiyetin gelir-gider defterinin sonunda yer alan 12 Mayıs 1924 tarihli kararda, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Halk Fırkası'na dönüşmesi ve Halk Fırkası katip ve veznedarlığına İhtiyat Zabiti Hasan Basri Efendi'nin tayin edilmesi üzerine iş bu defterde kayıtlı 35124 kuruş nakit, 100 kuruş altın ve toplam 35224 kuruş Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti katip ve veznedarı Hüseyin Bey tarafından Halk Fırkası katip ve veznedarı olan Hasan Basri Efendi'ye tamamen devir ve teslim edildiği tasdik olunur denilmektedir.¹¹ Bu karar ile Antalya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin artık Halk Fırkası olarak faaliyet göstereceği açıktır. Cumhuriyet Halk Fırkası 1925 yılında il, kaza, nahiye ve ocak teşkilatlarına ek olarak ülkedeki 74 vilayet 14 mıntıkaya ayrılmış ve her mıntikanın başına bir müfettiş atanmıştır.¹² Antalya bu mıntikalardan VIII. Mıntika içinde yer almakta olup, 1927 yılında Müfettişi İsmail Hakkı Bey idi.¹³

1. Serik Kaza Teşkilatının Kurulması, Faaliyetleri ve Parti Binasının İnşası

Antalya'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulduktan sonra kazalarda Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti teşkilatlandırıldı. Bu kapsamda Serik nahiyesinde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulmuş olmalıdır.¹⁴ Halk Fırkası Genel Başkan Vekili İsmet Paşa'nın 20 Kasım 1923 tarihli genelgesi kapsamında Antalya'da olduğu gibi Serik Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Halk Fırkası'na dönüşüp merkez kazaya bağlı nahiye teşkilatı şekline getirilmiştir. Birkaç yıl sonra Serik kaza olunca (26 Haziran 1926)¹⁵ kaza teşkilatına dönüştürüldü. Serik kazasında birkaç yıl ne tür çalışmalar yapıldığı hakkında bilgi edinemedik. Ama 2 Nisan 1934 tarihinde CHP Antalya teşkilatına memur edilen Şeref Karacan, semt, nahiye ve kaza kongrelerini yapmaya başlamıştır. Bu kapsamda Ağustos ayının başında Serik, Manavgat ve Alanya'ya giden Şeref Karacan her üç kazada 1933 kongrelerini gecikmeli olarak yapmıştır. Ayrıca Genel Sekreterlik makamına gönderdiği 1934 yılı üç aylık çalışma raporunda Vilayet İdare Heyeti, Serik ve Elmalı kazalarında yeni Türk harfleriyle okuma yazma bilmeyen birer görevli olduğunu bildiriyordu.¹⁶ Antalya Milletvekili Nazifi Şerif (Nabel) Bey'in Genel Sekreterliğe gönderdiği 5 Kasım 1934 tarihli raporundan Serik ve Manavgat kazalarında yapılan parti binalarının giderlerinin büyük oranda köylülerin

10 Erten, A.g.e., s. 20-22.

11 Erten, A.g.e., s. 38-39.

12 Uyar, A.g.e., s. 77.

13 Muhammet Güçlü, XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya, Antalya, 1997, s. 88-89.

14 Erten, A.g.e., s. 28-29.

15 Muhammet Güçlü, 1864-1950 Yılları Arasında Serik (İdari, Ekonomik, Sosyal), Antalya, 2000, s. 17-18.

16 Mayak, A.g.e., s. 127, 309.

zahire gibi aynı bağışlarının satılarak karşılandığı, Serik Parti binasına 1500 lira, Manavgat parti binasına 2500 liradan fazla harcama yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Nazifi Şerif Bey'in parti binalarının düzgün bir mimari tarzla planlı, ihtiyaçlara göre büyük veya küçük olarak hepsinin bir örneğe göre yapılması, emeklerin daha iyi kullanılması için merkezimizin bu gibi tipleri tespit ve tamim etmesinin faydalı olacağını önerdiğini görüyoruz.¹⁷ Aydın Milletvekili Adnan Menderes, 1935 yılının Ağustos, Eylül ve Ekim aylarına ait Antalya teftiş raporunu Genel Sekreterlik makamına sunmuştur. Adnan Menderes'in teftiş raporuna göre Serik kaza yönetimi beş kişiden oluşmakta olup bunlar Parti Başkanı Dava Vekili Ali Kaya, Belediye Başkanı Fahri Tugay (Halkalı Ziraat Mektebi terk), üyeler Nimet Çılduz, Hilmi Teke (Ortaöğretim mezunu), hiç eğitim görmeyen müfettişin tabiriyle eski sarıklılardan Hüseyin Uğurlu idi. Kazada Parti yönetiminin hükümet görevlileri ile ilişkileri uyumlu değildir. Büroda ücretli sekreterleri olmadığı gibi kendi aralarından bu işle ilgili birini de seçmemişlerdir. Kongreler baştan savma yapılmıştır. Partiye üye kaydı tüzüğe uygun şekilde yapılmamıştır. Kazanın nüfusu 22000 iken üye sayısı 1143'dür. Kazada Aralık 1934 tarihinde yapılan teftişe kadar hiçbir üye kaydı yapılmamıştır. Serik küçük bir köy olduğu için medrese ve hoca yerleşmemiş, dolayısıyla taassup kök salmamıştır. Serik'te gazete yayınlanmadığı gibi gazete bayii de yoktur. Posta ile bir Karagöz, partiye birer Ulus ve Cumhuriyet gazetesi gelmektedir. Yardım parası toplama konusunda Serik kazasının karnesi kırıktır. Parti başkanı ve yönetim kurulu üyeleri dahil hiç yardım parası vermemişlerdir. Ancak parti binası yapımı için başkan ve yönetim kurulu üyeleri planlı bir çalışmayla önemli bir gelir elde etmişlerdir. 1764 liraya mal olan parti binası için paralar şu kalemlerden elde edilmiştir. Buna göre Hususi Muhasebe'den 225 lira, Güreş hasılatından 405 lira 30 kuruş, 1932 yılında köylerden yapılan aynı teslimat satışından 706 lira 18 kuruş, 1933 yılında köylerden yapılan aynı teslimat satışından 437 lira 04 kuruş olmak üzere 1773 lira 52 kuruş toplanmıştır. Parti binası için toplanan para ve yapılan masraflar parti tarafından oluşturulan komisyon eliyle yapılmıştır.¹⁸ Bir yıl sonra 20 Aralık 1936 tarihinde toplanan Antalya Vilayet Kongresi'nde okunan İl Yönetim Kurulu raporuna göre yeni parti binası yapan kazalar arasında Serik ve Manavgat kazası bulunmaktadır. Diğer kazalarında öbür kongreye kadar binalarını yapması temennisi dile getirilmiştir.¹⁹

CHP Burdur Bölge Müfettişi ve Edirne Milletvekili olan Osman Şahinbaş'ın 24 Aralık 1939 tarihli teftiş raporuna göre Serik kazası 1550 km kare sahaya ve 13701 nüfusa sahip olup km kareye 11 kişi düşmektedir. Kazada parti bakımından bir çalışma olmadığı gibi üye kayıt defteri de yoktur. Partinin 1100

17 Mayak, A.g.e., s. 75.

18 Faysal Mayak, "Adnan Menderes'in Teftiş Raporuna Göre Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Örgütünün Çalışmaları (1935)", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 6/15, Güz 2007, s. 214-216.

19 Mayak, A.g.e., s. 159-160.

üyeleri olduğu eski küçük bir defterden anlaşılmaktadır. 1936 yılında tutulmaya başlanan karar defterinde sadece 42 karar yazılıdır. Vezne defteri ise silintilidir. Partinin kazada iki dükkanı, bir küçük salonu, iki odalı bir binası vardır. Bunların tapuları Genel Sekreterliğe gönderilmiştir. Partinin başkan ve üyeleri kaza merkezinde oturmadıkları için hiçbir iş görmemekteler, sadece Belediye Başkanı ile bir katip merkezde oturmaktadır. Serikliler merkezde ikinci bir okul, Gebiz ve Macar okullarının beş sınıfa yükseltilmesi ve öğretmen sayısının artırılmasını, bir hükümet doktoru tayin edilmesini talep etmektedirler.²⁰

Burdur Bölge Müfettişi Osman Şahinbaş altı ay sonra 22 Temmuz 1940 tarihinde Antalya'ya ilişkin ikinci teftiş raporunu göndermiştir. Osman Şahinbaş raporunda Serik kazasında son kongrede seçilen İdare Heyeti üyelerinin bir kısmı köylü ise de hafta toplantılarını yapacak çoğunluğun olduğunu, üyelerin sosyal ve ahlak bakımından düzgün olduğunu, haklarında bir şikayet duymadığını, mahalli hükümet amir ve memurlarıyla uyumlu çalıştıklarını belirtmiştir. Ama Belediye Başkanı ile Parti Başkanı'nın aralarının açık olduğunu, Kaza İdare Heyeti üyesi iken son kongrede seçilemeyen Belediye Başkanı Mehmet Konuk ile Parti Başkanı'nun bir türlü uzlaşmadığını vurgular. Şahinbaş Seriklilerin dileklerini de Büğüş ve Zırlankaya köyünün çocuklarının gittiği okulun öğretmenin 1937 yılında alınmış olduğundan yeniden öğretmen atanması, Yanköy'e bir okulun açılması, üç günlük mahkûmların bile Antalya'ya gittiğinden bahisle halkın da yardımıyla kazada bir hapisane inşa edilmesi ve Çandır köyünde bir Ortaokul açılması şeklinde sıralar. Partinin İdare Heyeti haftalık toplantılarını yapmakta olup altı ayda otuz defa toplantı yaptıkları kayıt defterinden anlaşılmaktadır. Yardım paralarını toplayamadıkları gibi sabit bir gelirleri de yoktur. Kazada partinin kiraya verilmiş iki dükkanı varsa da iki senelik kira alınmış ve dükkanların tamamlanmasına harcanmıştır. Vilayetin yardımından başka geliri olmayan Serik teşkilatının en önemli harcamasını hademe ücreti oluşturmaktadır. Serik teşkilatı bütün seçimlerde parti adaylarını kazandırmıştır. Serik'te halkevi yoktur. Sadece partinin durumunu gösteren altı aylık raporu üstlerine sunmaktadırlar. Partiye ait bir salon, iki odalı parti binası ve iki dükkanın tapu kayıtları mevcut olup tapuları merkeze gönderilmiştir. Kaza İdare Heyeti'nin gençlik ve sporla alakası olmadığı, gençlere spor sahası ve diğer malzemeler temin etmediği halde Serikli gençlerin partiye bağlılıklarının üst düzeyde olduğunu belirtmektedir.²¹ 1943 yılının Aralık ayında yapılan Serik kaza kongresinde İdare Heyeti'ne Hamit Tuğ, Mehmet Konuk, Halil Güven, Mustafa Gök, Osman Çelik, Derviş Ali Vural, Zahit Fıratlı seçilmiştir.²² 1944 yılının Ekim ayında yapılan Serik kaza kongresinde idare Heyeti başkanlığına Hamit Tuğ seçilmiştir.²³ 4 Ocak 1947 tarihinde toplanan Vilayet Kongresine katılan Serik delegesi Mustafa Ersöz, Aksu ve Köprü Çayı'ndan yararlanılması

20 Mayak, A.g.e., s. 75.

21 Mayak, A.g.e., s. 122-123.

22 *Antalya*, 28 Aralık 1943, S. 1906, s. 1; Mayak, A.g.e., s. 138-139.

23 Mayak, A.g.e., s. 141.

için özenle çalışılmasını, kazada öğretmen sayısının az olduğunu, okulların daha bilgili öğretmenlerle takviye edilmesini talep etmiştir. Ayrıca kazanın ticaret ve ziraatına yönelik bazı tekliflerde bulunmuştur. Bu sırada Mustafa Ersöz, partinin Serik kaza başkanlığına seçilmiştir.²⁴

2. Partinin Kazada Mülk Edinmesi

II. Dünya Savaşının başlarında 23 Haziran 1939 tarihinde Vakıflar Umum Müdürlüğü'nün CHP Genel Sekreterliği'ne yazdığı yazıda, Antalya'nın Serik kazasında cami malı olan iki dükkanın kaymakamlığın emriyle Halk Fırkası Kaza Teşkilatı adına tapuya bağlandığı, bu yanlış işlemin ıslahı için Antalya Vakıflar İdaresi'nin müracaatı üzerine dükkanların parti adına müzayede ile satışa çıkarıldığı öğrenilmiştir. Dükkanlar camiye bitişik ve vakıf malı olup parti adına yapılan tescil işlemi de kanunsuzdur. Bu durum Vilayet Tapu Komisyonunca da tespit edilmiştir. Ayrıca işlemin idari açıdan düzeltilmesini, parti adına yapılan tescilin iptaline yazılı olarak muvafakat edilmesi hususunda Serik kazasına emir verilmesini ve sonucun bildirilmesini ilave etmektedir.²⁵ Bunun üzerine CHP Genel Sekreterliği 29 Haziran 1939 tarihli telgrafıyla CHP Antalya Başkanlığı'na Vakıflar Umum Müdürlüğü'nün iddialarını iletmiş, dükkanlar satışa çıkarılmışsa işlemin derhal durdurulmasını ve konunun mahiyeti hakkında izahat verilmesini istemiştir.²⁶ Birkaç gün sonra 4 Temmuz 1939 tarihinde Genel Sekreterlik makamına yazılan ve Antalya Valisi ve CHP İl Yönetim Kurulu Başkanı F. Baturay imzalı yazıda konu hakkında izahat verilmiştir. Buna göre Serik kaza merkezinde cami bitişiğinde bulunan boş arsa üzerine Antalya halkından Ali Oğuz'un nakdi yardımıyla kaza teşkilatı tarafından iki adet dükkan inşa edildiğinden, tescili Serik Parti Başkanlığı tarafından yazılı olarak talep edilmesi üzerine mahalli Tapu Komisyonu'nca nakdi yardımla yapılan dükkanların partinin tasarrufunda olduğuna karar verilmiş ve tescili yapılmıştır. Ayrıca arsanın caminin harımı içinde ve sahibi olduğuna dair Evkaf Müdürlüğü'nün iddiası Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü'ne bildirilmiştir. Gelen yazıda arsanın kime ait olduğunun mahallen tayini, Hazine veya Evkafa ait olduğu tahakkuk ettirildikten sonra Tapu sicilinin iptali için mahkemeye müracaat edilmesi, kanunsuz tescil yapan Tapu memuru, Komisyon reisi ve azaları hakkında kanuni takibat yapılması istendiğinden Tapu Grup Müdürlüğü yetkilisi tahkikat yapmak üzere bir iki güne kadar Serik'e gideceği ilave edilmiştir.²⁷

CHP Genel Sekreterliği 14 Temmuz 1939 tarihinde Vakıflar Umum Müdürü Fahri Kiper'e yazılan yazıda " ... bu arsanın cami mevkufatından olduğu ve yalnız dükkanların Ali Oğuz'un nakdi yardımı ile mahalli parti teşkilatınca yaptırılmış

24 Mayak, A.g.e., s. 171-172, 175.

25 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 125.

26 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 124.

27 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 123.

olduğu ve keyfiyetin tahkiki için Tapu Grup Müdürü'nün mezkur kazaya gideceği anlaşılmıştır" demektedir. Ayrıca yazı ekine Antalya Başkanlığı'ndan gelen izahatın eklendiği de belirtilmiştir.²⁸ Burada Genel Sekreterliğin yazısından Antalya'dan gelen izahata tamamen vakıf olmadığını, Evkafın arsa ile ilgili iddiasını, caminin malı şeklinde yorumladığını ifade etmek isterim. CHP Genel Sekreterliği aynı tarihte (14 Temmuz) CHP Antalya Başkanlığı'na yazdığı yazıda Serik kazasında Evkaf'a ait arsa üzerine yaptırılan iki dükkana ait tapu senetlerinin durum cetvelleriyle birlikte gönderilmesini, cetvelin mülhaza hanesine muamelenin seyri hakkında izahat verilmesinin teminini ve Tapu Grup Müdürü'nün tahkikatı neticesinin bildirilmesini istemiştir.²⁹ Bu arada Antalya Grubu Tapu Sicil Müdürlüğü incelemesinin neticesini 28 Temmuz 1939 tarihinde Vilayet Yüksek Makamına hitaben bildirmiştir. Söz konusu yazıda Serik kazasında parti adına tescil edilen dükkanların aidiyeti hakkında yapılan tahkikatta caminin avlu duvarının yıkılarak dükkanların inşa edildiği, zeminin vakıflara ait olduğu anlaşılmıştır. Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü'nden alınan emirde Evkaf İdaresi'nce parti aleyhine dava açılarak hak talebinde bulunulması bildirilmiş ise de "Medeni Kanuna göre bina ve emsalinin mebnî oldukları zeminin bir cüz'ü mütemmimi olduğuna ve emri tasarrufla zemine tabi olacağı kabul edildiğine" göre bu yerlerin parti tarafından Evkaf İdaresi'ne iadesiyle tashihi mümkündür. Usulsüz işlem yapan memurlardan Mal Müdürü ile Tapu Sicil Memuru'nun ifadeleri alınmıştır. Kaymakam vekili iken Ankara'nın Güdül nahiyesi müdürlüğüne atanan Hulki'ye istinabe evrakı gönderilmiş olup cevap geldiğinde fezlekesi tanzim edilerek gereği için Vilayet İdare Heyeti'ne takdim edilecektir.³⁰ Soruşturma kapsamında Antalya Grubu Tapu Sicil Müdürlüğü 13 Temmuz 1939 tarihinde Ankara'nın Güdül nahiyesi müdürü Hulki Yıldırım'a yazdığı yazısında Serik kazası kaymakam vekili bulunduğunuz sırada cami bitişiğinde duvarla çevrili harimi yıkılarak cami hademesi tahsisatları karşılığında Ali Oğuz'un nakdi yardımıyla yapılan iki dükkanın usulen ve kanunen vakfın olduğu açıkken, hükümet karşısında bulunan arsanın durumu bütün ahali tarafından beyan ve ifade edilmekte iken Tapu Memuru Talat Yılmaz tarafından hakikate aykırı olarak dükkanların boş arsa üzerine yapıldığına dair raporuna istinaden ve Halk Partisi tarafından inşa ettirilmiş olmasından bahisle parti adına tesciline 24 Nisan 1939 tarihinde Tapu Komisyonunca verilen karar muhalif bir hal görülmüştür. Zemin ve cami avlusu vakıf olmasa da metruk bir arsa Belediye veya Hazine'ye ait olacağından şahısların veya partinin bu yere bina inşa etmeye yetkisi olmadığı ve henüz tamamlanmamış ve müruru zaman konusu da olmadığı halde neden evrakı imzaladığını açıklamaları istenmektedir.³¹ Bu evraktan söz konusu arsanın ve caminin hükümet karşısında olduğunu öğreniyoruz. Evrak üzerine Ankara Vilayeti Ayaş kazası Güdül nahiyesi

28 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 122.

29 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 121.

30 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 120.

31 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 115.

müdürü ve 3877 sicil nosu olan Hulki Yıldırım Antalya Grubu Tapu Sicil Müdürlüğü'ne ne cevap verdi bilemiyoruz. Ama CHP Genel Sekreterliği'ne yazdığı 1 Aralık 1939 tarihli dilek mektubuna Serik Parti binasının resmini eklemeyi de ihmal etmemiştir. Ama yukarıda belirttiğimiz gibi ondan önce 1936 yılında yapılan parti binasının fotoğrafını mektubuna ne maksatla ekledi bir mana veremedik. Konuya kendi açısından açıklık getirdiği için burada özet olarak veriyoruz: Serik kazasında kaymakam vekili bulunduğum 1938 yılında CHP (Kaza) İdare Heyeti'nin vazifesini istenilen derecede benimsemediğini gördüm. Serik şubesinin bu durumunu gizli yazılarla zamanın Antalya Valisi, şimdi IV. Umum Müfettişliği Baş Müşaviri Sahip Örg'e'ye arz etmiş ve ondan aldığım yetkiyle partinin binasını yaptıktan sonra tefriş edilmiş ve her akşam konferans ve temsiller verilmiştir. Bundan dolayı Vilayetin 3. 1. 1939 tarih ve II/I sayılı yazısıyla taltif edildim. Sosyal faaliyetlerin devamı için Belediye bütçesinden yardım çareleri aranırken mescit civarında (cami olmalı) sahipsiz 8 m uzunluğunda 3 m genişliğinden ibaret bir arsa üzerine Ali Oğuz tarafından iki sene evvel yaptırılmaya başlanan, ekonomik durumunun bozulmasından tamamlanamayan iki dükkan Vali Sahip Örg'nin emirleri ve Ali Oğuz'un resmi dilekçe ile Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağışlamasından sonra partiye gelir bırakmak amacıyla Kaza Tapu memurunun tahkikatına atfen Kaza Tapu Encümeni'nin kararıyla söz konusu dükkanlar parti adına tescil edilmiş ve karar Vilayete bildirilmiştir. Bu resmi muameleden sonra parti dükkanları kiraya vermiş ve aldığı bir senelik icarla bitmemiş dükkanları tamamlamıştır. Bunun üzerine Antalya Tapu Sicil Grup Müdürlüğü işe el koymuş, dükkanların mescit civarında inşa edilmiş olmasından Evkaf Dairesi adına tescil edilmesi gerektiği, parti adına yapılan tescilin yerinde olmadığından bahisle Kaza Tapu Encümeni'nin kararını imza etmiş bulunduğumdan sureti ekte sunulan istinabe varakası ile sorguya çekildim. Söz konusu dükkanlara ait arsa Evkaf Dairesi tarafından bir gün bile tasarruf veya zilliyet edilmemiştir. Çünkü bu arsa kayıtsız bulunmuştur. Mahalline bir müfettiş gönderilerek parti hukukun korunmasını ve bu hizmeti tenkit edenlerin dikkatinin çekilmesini dilerim.³² Güdül nahiye müdürü Hulki Yıldırım'ın talebi üzerine 12 Aralık 1939 tarihinde CHP Genel Sekreterliği, Edirne Mebusu ve Burdur Bölge Müfettişi Osman Şahinbaş'a yazdığı yazıda konunun bir özetini yaptıktan sonra CHP Vilayet İdare Heyeti Reisliği'nden gelen yazı ile ekinde bulunan Serik kazası Parti Reisliği ve Antalya Grubu Tapu Sicil Müdürlüğü'nce Vilayet makamına yazılar ekte sunulduktan sonra yerinde inceleme yapılarak arsanın evkafa ait olup olmadığı hakkındaki inceleme sonucunun bildirilmesini istemiştir.³³

Konunun esas muhatabı olan CHP Serik Kaza İdare Heyeti Başkanı H. Tuğ, Vilayet İdare Heyeti Başkanlığı'na yazdığı 13 Ağustos 1939 tarihli ve iki sayfa altı maddeden oluşan yazısında gelişmeleri etraflıca açıklamıştır. Buna göre

32 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 113-114.

33 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 112.

1937 yılında Antalyalı Ali Oğuz'un nakdi yardımıyla yaptırılan ve 1939 yılında partiye bağışlanan iki dükkan hakkında Evkaf İdaresi'nin şikayeti üzerine işin tahkikine memur edilen Vilayet Grup Tapu Müdürü ile Evkaf Müdürü'nün kazada inceleme yaptıkları haricen öğrenilmiştir. Partinin dükkanları Evkaf İdaresi'ne veriliyormuş sözleri halkın ağzından işitilmekte olduğundan alakadar sıfatıyla tahkik memurluğunca bizden bir şey sorulmamış olmasına binaen dükkanlara ilişkin muameleyi, Evkaf İdaresi'nin sıfat ve derecesi hakkındaki malumatı makamınızca gerektiğinde Genel Sekreterliğe bildirilmek üzere aşağıdaki izahatı yapmak mecburiyeti hasıl olmuştur. Söz konusu dükkanlar hakkında Evkaf İdaresi'nin müracaat ve iddia mevzuu partimize halen malum değildir. Ama yukarıda belirttiğimiz gibi partinin Genel Sekreterlik makamı tarafından konunun bilindiğini ilave edelim. Tahkik memuru nasıl Evkaf Müdürü'nün halktan bulduğu kimselerin görüşüne başvurdu ise Partiye ait dükkanlar hakkında parti başkanının da görüşüne başvurması icap ediyordu. Söz konusu dükkanların inşası 1937 yılında boş arsa üzerine Ali Oğuz'un nakdi yardımıyla başlatılmış, tamamlanmamış vaziyette iken adı geçenin yazılı bağış senediyle partimize bağışlandığı için 1939 yılında partimiz adına tescil ettirilmiştir. Diğer masraf ve levazımı tamamlandıktan sonra kiraya verilmiştir. Evkaf İdaresi dükkanların zemininde mülkiyet gibi bir hak iddia ediyorsa zemin halkın tasarrufundaki arazi sınırı içindedir. Evkaf İdaresi cami avlusuna tecavüz olduğunu iddia ediyorsa böyle bir tecavüz de yoktur. Bundan dört sene evvel bazı hayır sahipleri cami avlusuna minare inşa ettirmek isteyince mutasarrıf olanlardan bir kadının müdahalesiyle yaptırmamışlardır. Dükkanların zemini cami avlusunda değil halkın tasarrufunda olan yerdedir. 1937 yılında dükkanların inşası başladığı zaman itiraz etmeyen Evkaf Müdürü'nün iki yıl bekleyip parti adına tescili yapıldıktan sonra şikayet etmesi doğru değildir.³⁴ Bunun üzerine CHP Vilayet İdare Heyeti Başkanı F. Baturay imzalı 15 Eylül 1939 tarihli yazı ile Genel Sekreterlik tarafından daha önce istenen Serik kaza merkezinde partiye ait iki adet dükkanın tapu senetleri, söz konusu muameleyi anlatan Serik Parti Başkanlığı'nın yazısı ile konuya ilişkin Antalya Tapu Grup Müdürlüğü'nün mütalaasının suretini göndermiştir.³⁵

Elimizde bulunan dosyanın 99-106 sayfaları eksik olduğu için bu arada neler gelişti bilemiyoruz. Ama CHP Genel Sekreterliği, 25 Mart 1940 tarihinde Vakıflar Umum Müdürü Fahri Kiper'e yazdığı yazıda 17 Temmuz 1939 tarihli yazıya ek olarak *"... Serik kazasında halk tarafından cami hariminde inşa ettirilip Parti adına tapuya bağlanmış olan 2 dükkan hakkında Tapu Grup Müdürlüğü'nce yapılan tahkikat üzerine Parti Bölge Müfettişliği'ne yazılan yazıya cevaben gelen 2 Mart 1940 tarihli yazının bir aynısını bağlı olarak gönderildiği"* belirtilmektedir.³⁶ Burada Antalya Tapu Grup Sicil Müdürlüğü'nün sözü edilen 2 Mart 1940 tarihli yazısını göremediğimiz için ne sonuca varıldığını bilmediğimizi ifade etmek

34 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 117-119.

35 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 116.

36 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 98.

isterim. Ama Genel Sekreterlik makamı bundan sonraki yazışmalarında “*parti malı, partiye ait*” gibi ifadeler kullanmasından dükkanların parti adına tescilinin sonuçlandırıldığı hükmüne varılabilir. Ayrıca Genel Sekreterlik makamının aynı tarihte (25 Mart 1940) konunun muhataplarından Güdül Nahiye Müdürü Hulki Yıldırım’a yazdığı yazıdan işlemin sonuçlandırıldığını anlamaktayız. Serik kazasında kaymakam vekili bulunduğunuz sırada “1938 yılında Ali Oğuz tarafından cami hariminde inşa ettirilip partimiz adına tapuya bağlanmış olan iki dükkan dolayısıyla hakkınızda yapılan tahkikat evrakı üzerine Antalya Vilayeti’nce 2. 2. 1940 tarihinde meni muhakeme kararı verildiği anlaşılmıştır” denilmektedir.³⁷

Partinin Serik’te bulunan iki dükkanına ilişkin Vilayet İdare Heyeti ile Genel Sekreterlik arasında seyreden yazışmada durum cetveli, tapuda dükkanın bedeli, sigorta durumu ve kira bedeli üzerinde durulmuştur. Örneğin Vilayet İdare Heyeti Reisliği, 2 Nisan 1940 tarihinde Genel Sekreterlik makamına yazdığı yazısında Serik kazasında partiye ait iki dükkanın durum cetvellerinin gönderildiği belirtiliyordu.³⁸ Genel Sekreterlik makamı 31 Temmuz 1940 tarihinde Antalya Vilayet İdare Heyeti’ne yazdığı beş maddelik yazıda Serik kazasında bulunan partiye ait iki dükkanın durum cetvellerinin alındığı, ölçü ve bedel hanelerinin yazılmadığı, dükkanların sigorta ettirilmediği, cetvelde birinci dükkanın 102 lira 50 kuruşa kiraya verildiği ve aynı miktar manasına gelen ikinci dükkana (“) işareti konulduğu belirtilmektedir.³⁹ Vilayet İdare Heyeti Reisliği, Genel Sekreterlik makamına yazdığı 14 Ağustos 1940 tarihli yazısında dükkanların tapu senetlerinde ölçü ve bedel hanelerinin boş olmasıyla ilgili olarak Serik Parti Reisliği’nin 11 Ağustos 1940 tarihli yazısında Tapu Sicil Memurluğu ile yaptıkları temasta bir mühendis tarafından dükkanın ölçüldükten sonra vereceği resmi rapora göre tapu senetlerinin boş olan hanelerine ölçü ve bedel konulabileceğini, noksanların tamamlanması için tapu senetlerinin celbini istenmiştir.⁴⁰ Genel Sekreterlik makamı 26 Ağustos 1940 tarihli yazısında Serik kazasında Parti malı iki dükkana ait olup noksan hanelerinin tamamlanması için istenen 20 Nisan 1939 tarihli iki tapu senedi ekte gönderilmiştir. İcabı yapıldıktan sonra durum cetvelleriyle beraber iadesini, ayrıca 31 Temmuz 1940 tarihli yazıyla istediğimiz sigorta ve kira bedeliyle ilgili eksik işlemin bildirilmesini istenmektedir.⁴¹ Genel Sekreterlik makamı Vilayet İdare Heyeti’ne 9 Ekim 1940 ile 11 Aralık 1940 tarihlerinde iki yazı yazarak 26 Ağustos 1940 tarihli yazısının sonucunu sormaktadır.⁴² Nihayet Serik Kaza Heyeti Reisi H. Tuğ imzalı ve 3 Şubat 1941 tarihli yazı Vilayet İdare Heyeti Reisliği’ne gönderilmiştir. Buna göre partiye ait iki dükkanın keşif ve krokisi tamamlanarak Tapu Komisyonu’ndan karar alınmıştır. Ancak verilen kararın

37 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 97.

38 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 96.

39 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 95.

40 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 94.

41 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 93.

42 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 90-91.

kesinleşmesi için bir ay süre geçmesi gerektiğinden bu müddet sonunda tapu yeniden verilecektir. Sözü edilen müddetin sonunda dükkanların ölçü ve ebatlarını gösterir alınacak yeni tapu senetlerinin sunulacağı belirtilmektedir.⁴³ Vilayet İdare Heyeti 6 Şubat 1941 tarihli yazısıyla Serik Kazası İdare Heyeti'nden aldığı konuyla ilgili yazıyı aynen Genel Sekreterlik makamına göndermiştir.⁴⁴

Genel Sekreterlik Vilayet İdare Heyeti'ne cevaben yazdığı 3 Mart 1941 tarihli yazıda Serik kazasında Parti malı iki dükkana ait ve bir ay sonra alınacağı belirtilen Tapu senetlerinin durum cetvelleriyle beraber gönderilmesini, ilaveten 31 Temmuz 1940 tarihli yazıda belirtilen eksikliklerin giderilmesini, ayrıca yangın söndürme aleti tedarik edilerek neticesinin bildirilmesini istemektedir.⁴⁵ Bunun üzerine Vilayet İdare Heyeti Reisliği Genel Sekreterlik makamına 12 Mart 1941 tarihinde yazdığı yazısında Serik kazasında partiye ait iki dükkanın tapudaki noksanları tamamlanarak durum cetveli ile beraber ilişikte sunulduğu belirtilmektedir.⁴⁶ Ayrıca Serik Kaza İdare Heyeti Reisi H. Tuğ, Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne yazdığı 24 Mart 1941 tarihli yazısında dükkanların sigortası ile ilgili olarak Antalya'dan gelecek memurun keşif ve yol masrafının 35 lira tuttuğu Ziraat Bankası'ndan öğrenildiğini, yıllık pirim miktarının keşiften sonra tayin edileceği bildirildiği, malum olduğu üzere partinin parası olmadığı için sigorta ve diğer masraflar gönderildiği takdirde işleme başlanacağı bildirilmektedir.⁴⁷ Kaza İdare Heyeti'nin bu dileğini Vilayet makamı Genel Sekreterlik katına 30 Mart 1941 tarihinde iletince⁴⁸ gelen 25 Nisan 1941 tarihli cevapta dükkanların sigortasız kalmasının caiz olmayacağından ya bütçelerinden aktarma suretiyle ya da vilayetten nakdi yardım yapılmak suretiyle işin çözülmesi istenmektedir.⁴⁹

Genel Sekreterlik makamı 6 Mayıs 1941 tarihinde Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne Serik kazasında parti malı iki dükkana ait 4 Mart 1941 tarihli tapuların alındığına ilişkin üç maddelik uzun yazısında eksiklikleri dile getirmekte, bazı tavsiyelerde bulunmakta ve tapuların bedel miktarlarının yazılmadığı gibi maliki hanesine "T.C. Halk Partisi" yazıldığından yeniden iade edildiği, ekleme ve düzeltmenin yaptırılarak gönderilmesi istenmektedir.⁵⁰ Bunun üzerine Vilayet İdare Heyeti Reisi 29 Mayıs 1941 tarihinde Genel Sekreterlik makamına yazdığı yazısında ".... bedel konulması için bedeli mukabilinde dükkanların alım veya satımının yapılmış olmasına bağlı ve binaenaleyh bedelsiz olarak partiye mal edilmiş olmasından dükkanlara bedel konulmadığı ve dükkanlara ait tapuların maliki hanelerine ol baktaki tamim mucibince "Türkiye Cumhuriyeti Halk Partisi" ifadesi Tapu Dairesi tarafından yazılarak eksikliklerin tamamlandığı ve ekte gönderildiği" bildirilmektedir.

43 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 89.

44 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 88.

45 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 87.

46 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 86.

47 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 85.

48 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 84.

49 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 83.

50 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 82.

Ayrıca adı geçen iki dükkan ve parti binasının sigorta işlemlerinin devam ettiği, sonuçlandıktan sonra durum cetvelinin gönderileceği, yangın söndürme aletinin idareimizce alınıp Serik'e gönderileceği beyan edilmektedir.⁵¹

Genel Sekreterlik makamı 28 Haziran 1941 tarihinde Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne hitaben yazdığı yazısında yine eksikliklerden bahsetmekte, yapılan tashihin uygun yapılmadığı, Tapu Dairesi'nce tasdik edilmediği ve tapularda maliki hanesine "*Cumhuriyet Halk Partisi*" ifadesinin yazılmasını istediği için yeniden tapuları iade etmiştir.⁵² Vilayet İdare Heyeti Reisliği, Kaza İdare Heyeti'nden aldığı 27 Temmuz 1941 tarihli yazıyı Genel sekreterlik makamına 29 Temmuz'da iletmış olup tapuların maliki hanesine "*Türkiye Cumhuriyeti Halk Partisi*" ibaresi yazılarak tasdikini havi açıklamanın senetlerin arkasında gösterilen iki adet tapu ekte gönderilmiştir denilmektedir.⁵³ 21 Ağustos 1941 tarihinde Genel Sekreterlik makamı Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne yazdığı yazısında Serik kazasında parti malı olan iki dükkana ait 4 Mart 1941 tarihli tapu senetlerinde istenen tashihin doğru yapılmadığı belirtilmiş ve "*Cumhuriyet Halk Partisi*" şeklinde yapılması için yeniden geri gönderildiği belirtilmiştir.⁵⁴ Bu arada Genel Sekreterlik Makamı partiye ait bina ve dükkanların sigorta ve yangın söndürme tertibatı işlerinin neticesini 23 Ağustos 1941 tarihli yazısıyla Vilayet İdare Heyeti'nden sormaktadır.⁵⁵ Serik'te bulunan partiye ait iki dükkanın tapu meselesi Kaza İdare Heyeti'nin 11 Eylül 1941 tarihli yazısı ile nihayet çözülmüştür. Çünkü iki dükkanın tapu senedinde daha evvel mükerrer düzeltme ve açıklama yapıldığı için boş yer kalmadığından yeniden Tapu Dairesi'nce tanzim ve imla kılınan iki adet tapu senedinin maliki hanesine "*Cumhuriyet Halk Partisi*" ibaresi yazdırılarak nihayete erdirilmiş ve ilişikte sunulmuştur denilmektedir.⁵⁶ Kazanın bu yazısını Vilayet İdare Heyeti 15 Eylül 1941 tarihinde Genel Sekreterlik makamına yazmıştır. Ama tapuların yeniden yazıldığı açık olduğu halde "*musahhah iki kit'a tapu senedi*" ibaresini kullanmıştır.⁵⁷ Öyle anlaşılıyor ki vilayet yönetimi tapu senetlerinin kesilme tarihi değişmediği için bu ibareyi kullanmış olmalıdır. Genel Sekreterlik makamı Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne yazdığı 11 Kasım 1941 tarihli yazısında Serik kazasında parti malı iki dükkana ait 4 Mart 1941 tarih ve 52 ve 53 sayılı iki tapu senedinin alındığı, dükkanların sigorta ettirilmesi konusunda kaza parti bütçesinde ödenek bulunmadığı bildiriminizden anlaşılmuşsa da mahalli kaynaklardan veya vilayet tarafından yapılacak yardım ile gereğinin yapılması istenmektedir.⁵⁸ Genel Sekreterlik makamı dükkanların sigorta işlemi konusunda Vilayet İdare Heyeti'ni 13 Ocak 1942 tarihinde uyarması üzerine Vilayet

51 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 81.

52 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 79-80.

53 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 78.

54 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 77.

55 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 76.

56 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 75.

57 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 74.

58 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 72-73.

verdiği 26 Ocak 1942 tarihli cevabi yazısında Serik kazasında Ziraat Bankası olmadığından parti binası ile iki dükkanın sigortası için Antalya Ziraat Bankası ve mes'ul memurlarından birisinin bina ve dükkanları görmesi icap ettiğinden memurun acele gönderilmesi konusunda sözü edilen bankaya yazıldığı ve neticenin bildirileceği belirtilmektedir.⁵⁹ Altı ay sonra Genel Sekreterlik makamı 29 Temmuz 1942 tarihinde Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne yazdığı yazıda Serik kazasında bulunan parti binası ile iki dükkanın sigorta işleminin neticesi ile söndürme aletinin akıbeti sorulmaktadır.⁶⁰ Belgeler burada kesildiği için bundan sonra Serik kazasında bulunan parti binası ile iki dükkanın sigorta işleminin sonucu ile yangın söndürme aletinin alınıp alınmadığı konusunda bir hükümde bulunmamız mümkün gözükmemektedir.

3. Halkevi Binasının İnşası

Burada Antalya Halkevi binasına kısaca değindikten sonra Serik Halkevi binasının inşa sürecinden bahsedilecektir. Antalya Halkevi'nin yerinde Tanzimat sonrasında Kaleiçi'nin dışına çıkan Rumların inşa ettikleri bir kilise vardı. Milli Mücadele sonrası söz konusu kilise Antalya Türk Ocağı'na tahsis edilmiştir.⁶¹ Türk Ocağı'nın 1931 yılında kapatılmasıyla malları Cumhuriyet Halk Partisi'ne devredilmiştir.⁶² Bir ara Çifte Mahmutlar tarafından sinema olarak işletilen kilise⁶³ sonra Antalya Halkevi'ne tahsis edilmiştir. Cumhuriyet'in X. yılı onuruna hazırlanan Antalya Halkevi Broşürü'ne (29 Birinciteşrin/Ekim 1933) göre Antalya'da halkevi 13 Temmuz 1932 tarihinde Yenikapı'da hususi binalarında kalabalık halk ve davetlilerin katılımıyla açılmıştır. 1932 yılı başlarında kilise ve müstemilatı yıkılarak Halkevi ve Halk Fırkası binası inşasına başlanmıştır. Keşif bedeli 60.000 lira olan binanın 800 kişilik salonu, sahnesi, büyük holleri, banyo ve istirahat yerleri bulunmaktadır. 1933 yılı sonu itibarıyla binanın kargir, beton, betonarme kısımları ile çatısı inşa edilmiş, kiremitleri getirilmiştir.⁶⁴ Antalya Halkevi'nin bünyesinde çıkan Türk Akdeniz dergisine göre Antalya Halkevi binasının temeli Yenikapı semtinde 24 Haziran 1932 tarihinde atılmış olup 1934 yılında 75000 lira sarf edilerek tamamlanmıştır.⁶⁵

2 Nisan 1934 tarihinde Antalya Vilayet İdare Heyeti Başkanlığı'na Şeref Karacan'ın memur edilmesiyle toplanan olağan kongrede (11 Ocak 1935) halkevi binasının yetersizliğinden bahisle yıkılarak yerine yeni Halkevi binası yapılması

59 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 70-71.

60 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 68-69.

61 Cahit Uçuk, *Bir İmparatorluk Çökerken-Anılar*, İstanbul, 1999, 8. bs. , s. 438-443; Muhammet Güçlü, *Dr. H. Burhanettin Onat ve Hayatı (1894-1976)*, Antalya, 2004, s. 40-41.

62 Muhammet Güçlü, *Antalya Türk Ocağı'nın Kurulması ve Faaliyetleri* , *Tuncer Baykara Armağanı*, Haz. Mehmet Öz, Ankara, 2011, s. 211-212; Muzaffer Deniz, "1931'de Kapatılan Antalya Türk Ocağı ve Mal Varlığının Akıbeti" , *Türk Yurdu*, S. 282, Şubat 2011, s. 218-223.

63 Vasfi Rıza Zobu, *O Günden Bu Güne Anılar*, İstanbul, 1977, s. 361-363.

64 Hüseyin Çimrin, *Bir Zamanlar Antalya-tarih, Gözlem ve Anılar*, Antalya, 2002, s.385.

65 *Türk Akdeniz*, S. 11-12, İlkteşrin 1938, s. 25; Muhammet Güçlü, *XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya*, Antalya, 1997, s. 91.

fikrini gündeme getirilmiştir.⁶⁶ Şeref Karacan'ın bu önerisi hayata geçmiş olmalı ki 20 Aralık 1936 tarihinde toplanan Antalya Vilayet Kongresi'nde okunan İl Yönetim Kurulu raporuna göre bir önceki kongrede üstü örtülmüş ancak pencere ve sıvası bitmemiş olan parti binası bu kongrede tamamlanmıştır denilmektedir. Böylece Antalya şehrinin parti ve halkevi bina ihtiyacı karşılanmış oldu. Henüz tefrişatı tamamlanmamış olan binanın tamamlanması Vilayet bütçesinden ayrılan ödeneklerle mümkün olmuştur. Binanın tamamlanmasında büyük emeği geçen Şerafettin Karacan ile Mimar Reşit Bey'e özel teşekkür edilmiştir.⁶⁷ Bu bilgilerden, günümüze kadar ulaşan ve Kasım 2016 tarihine kadar Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından kullanılan Antalya Halkevi binasının şehirde inşa edilen ikinci halkevi binası olduğunu öğreniyoruz. Çünkü birinci halkevi binası yetersizlik bahanesiyle kısa süre sonra yıkılmıştır.

Antalya Vilayet merkezinde halkevi binası yapıldıktan sonra kazalar yukarıda işaret ettiğimiz gibi öncelikle parti binasını inşa etmişler ve sonra halkevi yapımına yönelmişlerdir. Kazalar içinde Alanya'da 24 Şubat 1933,⁶⁸ Elmalı'da 20 Şubat 1938,⁶⁹ Korkuteli'de 19 Şubat 1939 birer halkevi açılmıştır. Antalya Bölge Müfettişi Osman Şahinbaş'ın 24 Aralık 1939 ve 22 Temmuz 1940 tarihli teftiş raporlarından Akseki Halkevi'nin açıldığı, Finike, Gündoğmuş, Kaş, Manavgat ve Serik'te halkevinin olmadığı öğreniyoruz.⁷⁰ Ama Antalya Valiliği tarafından 15 Kasım 1932 tarihinde Dahiliye Vekaleti'ne gönderilen *Antalya Coğrafyası* adlı rapora göre Serik kazasında Halkevi binası bulunduğunu öğreniyoruz.⁷¹ Raporda geçen bu ifadeyi Serik'te halkevinin faaliyette geçtiği ve geçici de olsa bir binası olduğu şeklinde yorumlamak daha uygun olur diye düşünüyoruz. Aynı şekilde CHP'nin Antalya Vilayeti İdare Heyeti Başkanı Lütfi Gökçeoğlu, 11 Mart 1942 tarihinde Genel Sekreterlik makamına gönderdiği 1941 yılına ait İkinci Altı Aylık Çalışma Raporu'nda Kaş, Finike, Serik, Manavgat ve Gündoğmuş kazalarında Halkevi ve Halkodası bulunmadığını belirtmektedir.⁷² Burada şunu söyleyebiliriz, Serik ve Manavgat kazaları parti binası yapmada gösterdikleri mahareti Halkevi binası yapmakta gösterememiştir. Biraz sonra görüleceği gibi 1945 yılında Serik Halkevi binasının inşaatı hala devam etmektedir. Bu gecikmede II. Dünya Savaşı'nın yarattığı ekonomik sıkıntının büyük payı olmalıdır.

Gaziantep Milletvekili ve CHP Antalya Bölge Müfettişi olan Cemil

66 Mayak, A.g.e., s. 147-148.

67 Mayak, A.g.e., s. 159.

68 Alanya Halkevi için bakınız: Mesut Erşan-Fahri Yetim, "Alanya Halkevi ve Alanya Kültür Tarihindeki Yeri", *Alanya XII. Tarih ve Kültür Semineri (4-6 Mayıs 2012)*, Ed. Faruk Nafiz Koçak, Konya, 2012, s. 443-457.

69 Antalya Halkevi'nin yayını olan Türk Akdeniz Dergisi'ne göre Elmalı kazasında Halkevi 1937 yılında açılmıştır. 1938 yılının sonu itibarıyla Korkuteli ve Akseki Halkevleri açılmak üzere. *Türk Akdeniz*, S. 11-12, İlkteşrin 1938, s. 25.

70 Mayak, A.g.e., s. 257.

71 Dahiliye Vekaleti Vilayetler İdaresi Umum Müdürlüğü, *Antalya Coğrafyası*, 1932 adlı rapor, s. 50.

72 Mayak, A.g.e., s. 382.

Sait Barlas Serik'ten Genel Sekreterlik makamına yazdığı 29 Mayıs 1945 tarihli yazısında, teftiş etmekte bulunduğum Serik kazasında Antalya Valisi'nin destek ve yardımıyla halk tarafından 60.000 lira değerinde bir halkevi inşa edilmektedir. Arsanın tapusu İl İdare Kurulu aracılığıyla planla birlikte makamınıza sunulacaktır. Serik kazasının ihtiyacına uygun gördüğüm binanın çatısı kapanmak üzere olduğundan sadece bu kaza halkevi inşaatına yardım olmak üzere bina değerinin yarısından azı olan 25000 liralık bir yardımın yapılmasının uygun olacağı mütalaasında bulunmaktadır.⁷³ Antalya Bölge Müfettişi'nin talebinden bir ay sonra Antalya Valisi Haşim İşcan CHP Genel Sekreterlik makamına yazdığı 2 Temmuz 1945 tarihli yazısında Serik, Manavgat, Finike ve Kaş kaza merkezinde büyük tipte yapılmakta olan halkevi inşaatı hakkında evvelce şifai maruzatta bulunmuştum. Dört kazada inşaatlar hayli ilerlemiştir. Mahalde bulunan partiler inşaatı bir an evvel bitirmek için borçlanmışlardır. Şifai maruzatımda rica ettiğim gibi Vilayet CHP İdare Heyeti Başkanlığı ile yukarıda sıraladığım kaza halkevleri inşaatına yardım olmak üzere onar bin lira gönderilmesini arz ederim demektedir.⁷⁴

Bu kapsamda Genel Sekreterlik tarafından 20 Temmuz 1945 tarihinde 1945 yılı bütçesinin inşaat tertibinden Serik, Manavgat, Kaş, Finike kazaları için sadece 10.000 liralık bir müsvedde ödeneği hazırlanmıştır.⁷⁵ Bu müsvedde ödeneği Genel Sekreterlik makamının 27 Temmuz 1945 tarihli yazısında belirtildiği üzere Antalya İl İdare Kurulu Başkanlığı'na ödenmiştir. Çünkü söz konusu yazıda Serik, Manavgat, Kaş ve Finike kazalarının mahalli yardım ve gayretle yapmakta oldukları halkevi binalarının yapım giderlerine harcanmak üzere 10.000 lira Türkiye İş Bankası Ankara Merkez Müdürlüğü'nün 26 Temmuz 1945 tarihli havale makbuzuyla emrinize gönderilmiştir denilmektedir.⁷⁶ İlerde üzerinde duracağımız gibi bu arada Vali Haşim İşcan'ın Antalya'dan Bursa'ya nakledildiğini görüyoruz. Antalya Valiliğine vekalet eden Hami Bey CHP Genel Sekreterliği'ne çektiği 17 Ağustos 1945 tarihli telgrafta "Beş kaza merkezinde yapılmakta olan halkevleri inşaatının süratle tamamlanmasını teminen yardım olarak irsal buyrulan, buyrulacağı vait olunan on bin liranın tel havalesi ile gönderilmesine müsaade buyrulmasını ve her biri elli binle seksen bin lira arasında mal olabilecek bu evlerin halen inşaatı çok ilerlemiş ve mahalli heyetler hayli borçlanmış bulduklarından yardımın biraz daha genişletilmesine lütuf buyrulmasını bilhassa arz ve rica ederim" demektedir.⁷⁷

Antalya Vali vekili Hami Arıkan 20 Ekim 1945 tarihinde CHP Genel Sekreterlik makamına yazdığı dört maddelik yazının birinci maddesinde Gündoğmuş, Serik, Manavgat kazalarında inşa edilmekte olan halkevlerinin tapu senetleriyle krokilerinin ilişikte sunulduğunu, dördüncü maddede her

73 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 67.

74 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 65.

75 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 64.

76 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 61.

77 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 58-59.

üç kazada yapılmakta olan binaların muhitleri için örnek teşkil edeceğini, mahallerince büyük gayret sarf edildiğini, mahalli parti heyetlerinin hayli borçlandıklarını, bu yüzden Serik için 15000 lira, Manavgat, Finike, Kaş için beşer bin lira, Gündoğmuş için 2000 lira yardım yapılmasını dilemektedir. Serik Halkevi binasının tapu senedi nosu 27-33/29, düzenleme tarihinin 29 Ağustos 1945 olduğunu ilave etmek isteriz.⁷⁸ Nihayet Genel Sekreterlik tarafından 27 Temmuz'da gönderilen 10.000 liranın Antalya'ya geldiğini İl İdare Kurulu Başkanı Lütfi Gökçeoğlu'nun 24 Kasım 1945 tarihli yazısından anlıyoruz. Çünkü Lütfi Gökçeoğlu yazısında Serik, Manavgat, Kaş ve Finike kazalarında yaptırılmakta olan halkevi binalarının giderlerine harcanmak üzere gönderilen 10.000 liranın alındığını, mahallerine ödendiğini, paraya ait kasa makbuzunun ilişik olarak sunulduğunu ve 1945 yılı bütçesine gerekli eklemenin yapıldığını bildirmektedir.⁷⁹ Antalya Vali vekili Hami Arıkan Genel Sekreterlik makamına yazdığı 7 Aralık 1945 tarihli yazıda Serik, Manavgat, Finike ve Kaş kazalarında birer halkevi inşa edilmekte olduğu malumunuzdur. Serik halkevinin çatısı örtülmüştür. Vali vekili diğer kaza halkevlerinin durumu hakkında bilgi verdikten sonra mahalli gayretlerle başarılması istenen binaların alakalıları borçlanmışlar, binaları kışın tesirine fazla maruz bırakmadan tamamlayabilmek için söz verilmiş yardımın ödenmesi İl Genel Meclisi'nin 29 Kasım 1945 tarihli oturumunda hararetle istirham edilmiştir demektir.⁸⁰

Genel Sekreterlik makamı 12 Şubat 1946 tarihinde hazırladığı müsveddeye göre 1946 yılı inşaat tertibinden Serik, Kaş, Manavgat, Finike kazalarında yapılmakta olan halkevi inşaatına harcanmak üzere Antalya İl İdare Kurulu Başkanlığı'na 10.000 lira ödenmesine karar vermiştir.⁸¹ Genel Sekreterlik bu kararını 13 Şubat 1946 tarihli yazılarıyla hem Antalya İl İdare Kurulu Başkanlığı'na hem de Antalya'ya yeni atanan Vali Haluk Nihat Pepeyi'ye bildirmiştir. İl İdare Kurulu'na Kaş, Serik, Manavgat ve Finike kazalarında yapılmakta olan halkevi inşaatlarına sarf edilmek üzere 10.000 lira daha yardım yapılması uygun görüldüğü ve paranın emrinize gönderildiği yazılırken Vali'ye yazılan yazıda aynı bilgiler tekrar edilmekte ve paranın CHP Antalya İl İdare Kurulu Başkanlığı'na gönderildiği belirtilmiştir.⁸² Ama söz konusu para Genel Sekreterlik ile Antalya İl İdare Kurulu Başkanlığı ile yaptığı 20 Şubat 1946 tarihli yazısından anlaşıldığına göre 18 Şubat'ta gönderilebilmiştir. Çünkü bu yazıda Kaş, Serik, Manavgat ve Finike kazalarında yapılmakta olan halkevi inşaatlarına harcanmak üzere 10.000 liranın İş Bankası Ankara Merkez Müdürlüğü'nün 18 Şubat 1946 tarihli havale makbuzu karşılığında gönderildiği, kasa makbuzunun gönderilmesi, 1946 yılı ek bütçenin gelir ve gider kısımlarına gerekli eklemenin

78 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 55-56.

79 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 54.

80 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 52.

81 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 51.

82 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 49-50.

yapılması istenmektedir.⁸³ Antalya Vali vekili Hami Arıkan CHP Genel Sekreterlik makamına yazdığı 15 Şubat 1946 tarihli üç maddelik yazıda 20 Ekim 1945 tarihli yazıyı ilgi tutarak halkevi inşaatlarının bir an evvel tamamlanması için Serik Halkevi için 15000 lira, Manavgat, Finike ve Kaş halkevleri için beşer bin lira ve Gündoğmuş Halkevi için istenen 2000 lira yardımın tezce yapılmasını dilemektedir.⁸⁴

Elimizde kesin bir veri olmadığı için Serik Halkevi'nin ne zaman tamamlandığını tespit etmek mümkün olmamakla beraber binanın kısa süre içinde faaliyete geçtiğini söyleyebiliriz. Çünkü 1948 yılına kadar Antalya merkez ve ilçelerinin tamamında Halkevi'nin açıldığı, ayrıca 57 yerde Halkodası bulunduğu bilinmektedir.⁸⁵ Serik Halkevi'nin yeri konusunda Ahmet Şimşek (Serik, 1955) ile yaptığımız görüşmede binanın Çınaraltı ve eski Belediye binasının (Serik MYO) bulunduğu meydanın güney kesiminde Kız Deresi'nin üzerinde bulunduğunu tespit ettik. Halk arasında Halkevi'nin bulunduğu yere "Aktaş Yeri" denilmektedir.⁸⁶ Ama Serik ahalisinden Halkevi'ne ilişkin başka bir bilgi edinmek mümkün olmadı.

4. Halkodası Binasının İnşası

CHP'nin Beşinci Büyük Kurultay'ında (Mayıs 1939) Halkevi çalışmalarına uygun olmayan yerleşim yerlerde Halkodalarının kurulması kararlaştırılmış ve hazırlanan Halkodası Talimatı Genel İdare Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Buna göre en az 150 üyesi olan her yerde Halkodası açılacaktır. 1940 yılında ülke genelinde ilk olarak 141 Halkodası açılmıştır.⁸⁷ Bu arada Antalya Vilayeti genelinde Halkodası açılmaya başlamıştır. Ama II. Dünya Savaşı'nın ülkeye ve Antalya'ya yüklediği ağır ekonomik koşullardan Halkodası açılması istenilen seviyede değildir.

Sedat Çumralı'nın yazısından anlaşıldığı gibi 1944 yılında 47 Halkodası açılmıştır. Çünkü CHP V. Büro Şefi Sedat Çumralı XIV. Büro Şefliğine yazdığı 9 Ağustos 1945 tarihli yazıda 20 Temmuz 1945 tarihli yazıya ve mütakiben gönderilen telgrafa atıfta bulunmakta ve Antalya CHP İl İdare Kurulu Başkanlığı'nca geçen yıl açılan 47 Halkodası'nın tesisi ve yeni açılacak bir odanın tesis ve yapımı için 12.500 lira yardım yapıldığını belirtmektedir. Ayrıca il merkezinde yeni yaptırılan halkevinin tefrişi için Büronuzca münasip miktarda yardımda bulunulmasını tasvibinize arz ederim denilmektedir.⁸⁸

83 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 48.

84 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 47.

85 Şerafettin Zeyrek, *Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, 2006, s. 148-149, 168.

86 Bu bilgileri sağlayan Dış Teknikeri Yetkin Bilgi'ye (Serik, 1966) çok teşekkür ederim. Görüşme Tarihi: 10 Ağustos 2017, Serik, Saat: 14.30.

87 Esmâ Torun, *II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimler, İç ve Dış Etkiler (1945-1960)*, Antalya, 2006, s. 184-185.

88 BCA., 490.01.1661.782.1, s. 57.

Burada sözü edilen halkodalarından birisi Serik kazasında yapılmış olmalıdır. Çünkü Ahmet Özpınar'ın 12 Kasım 1945 tarihinde TBMM Başkanlığı ile Parti Genel Sekreterliği'ne gönderdiği şikayet mektubundan Serik'te halkevinin yanında ihtiyaç olmadığı halde bir halkodası yapımına başlandığını anlıyoruz. O dönemde Serik 140 haneli 1400 nüfuslu bir kaza merkezi olup kapasitesi yeterli halkevine sahiptir. Ama halkevinin kapasitesinin yeterli olduğu bilgisi yukarıda görüldüğü üzere doğru değildir. Çünkü 1946 yılı başı itibariyle halkevi henüz tamamlanmış değildir. Serik'e halkodası yapılma fikri 1943 yılında Halkevi yöneticileri tarafından ortaya atılmış olup fikir kaymakam ve diğer devlet görevlileri tarafından desteklenmiştir. Ahmet Özpınar mektubunda yapılan usulsüz ve baskıcı yöntemlerle nasıl para toplandığını açıklamaktadır. Antalya Valisi Haşim İşcan'ın da bizzat bu işlerle meşgul olduğunu belirtiyordu. Buna göre parti üyesi her vatandaş baskı altına alınarak 6000 lira kadar aidat tahsil edilmiştir, iki güreş tertibinden binlerce lira hasılat edinilmiştir, 1944 yılında Kaza Mal Müdürü'nün yardımıyla aşiretlerden vergisinin %25 kadarı partiye bağış alınmıştır, devlet denetimi ile halkın ihtiyacı olan maddeleri getiren tüccarlardan partiye bağış alınmıştır, 1945 yılı Nisan ve Mayıs aylarında yaylaya giden aşiretlerden vilayetin emriyle maliye ödedikleri verginin %50'si partiye bağış olarak istenmiştir ve bu yöntemle 15000 lira toplanmıştır. Serik halkına yapılan uygulamanın nakit para ile sınırlı kalmadığı binaya gidecek taşın köylere salma yoluyla getirildiği, kum ihtiyacının aşiretlerin develerine çektiirildiği, kireç ihtiyacı için köylülere salma yapıldığı, amele ihtiyacı için kazaya gelen köylülerin çalıştırıldığı, kereste ihtiyacı mezarlıkların servi ve andızlarından karşılandığı, bu işin de geçici olarak askere alınan tahtacılar yaptırıldığı belirtilmektedir. Ayrıca Özpınar, halktan bu kadar para toplandığı ve iş gücü sağlandığı halde hala halkodası inşaatının tamamlanmadığını ve toplanan 40.000 liranın bittiğini belirtmektedir.⁸⁹ Ahmet Özpınar'ın şikayet dilekçesi üzerine TBMM Başkanlığı ne yaptı bilemiyoruz. Ama CHP Genel Sekreterliği konuyla ilgili 27 Kasım 1945 tarihli ve Nafi Atıf Kansu imzalı yazısıyla Antalya Bölge Müfettişi ve Gaziantep Milletvekili Cemil Sait Barlas'ı görevlendirdi ve yerinde araştırma yapmasını istedi. Müfettişin inceleme raporuna ulaşamadığımız için şimdilik bu konuda bir hükümde bulunamıyoruz.

Yukarıda sözü edilen uygulamalar sadece Serik'te değil diğer kazalar ile Vilayet merkezinde de şikayet konusu olmuştur. Ali Oğuz Konuk'un başkanlığında bir heyet oluşturan Antalya'nın önde gelen isimleri Vali Haşim İşcan'ın uygulamalarını anlatmak için Ankara'ya gitmişler. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile görüşen heyet üyeleri valinin görevden alınmasını talep etmişler. Bir süre sonra 14 Eylül 1945 tarihinde Haşim İşcan Antalya Valiliği'nden alınarak Bursa Valiliği'ne atanmıştır.⁹⁰

89 Mayak, A.g.e., s. 273-276.

90 Mayak, A.g.e., s. 276-278.

1947 yılında Türk Ocağı'nın yeniden açılmasıyla üyeleri tarafından Halkevi'ne devrettikleri malları geri alma girişimleri başlatılmıştır. 14 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti iktidara geldikten sonra Eylül ayından itibaren CHP'nin ve Halkevlerinin mallarını araştırmaya başladı. Başbakan A. Adnan Menderes'in Demokrat Parti'nin Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmaya (12 Aralık 1950) göre CHP ve Halkevi'nin mallarının toplamı 800 parça mülk ile 3,5 milyon liradır. Bu malların hazineye devri konusunda TBMM'de 6 Ağustos 1951 tarihinde başlayan kanun görüşmeleri 8 Ağustos'ta kabul edilmiştir. CHP kanunu protesto ederek oylamaya katılmamıştır. Kanuna göre 1 Mart 1950 tarihine kadar kısmen veya tamamen Halkevi olarak kullanılan bütün binalar bir ay içinde hazineye devredilecektir.⁹¹ Söz konusu konunun hükümlerini 1951 yılında seçilen CHP İl ve İlçe İdare Heyetleri uygulama durumunda kaldı. Örneğin 25 Mayıs 1951 tarihinde Cuma günü Halkevi'nde yapılan Serik Kaza Kongresi sonunda Serik İdare Heyeti'ne Dr. Rafet Tugayoğlu, Mustafa Ersöz, Hasan Ali Gülcan, Ahmet Çopur, Derviş Ali Vural, Ali Rıza Akkaş, Abdurrahman Aras, Asım Metin ve Reşat Çolak seçilmiştir.⁹² Partinin bu yönetimi CHP'nin kazada edindiği parti binası, konferans salonu, iki dükkan, Halkevi ve Halkodası binasını kanun gereği hazineye devretmiştir.

Sonuç

12 Mayıs 1924 tarihinde Antalya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Halk Fırkası'na dönüştüğü sırada Serik'te Halk Fırkası'nın nahiye teşkilatı oluşturulmuştur. Serik 1926 yılında kaza olduktan sonra nahiye teşkilatı kaza teşkilatına dönüştürülmüştür. Serik CHP teşkilatı kazalar arasında ilk parti binası yapanlardan birisidir. Bu durum raporlarla ve İl Yönetim Kurulu kararı ile sabittir. Kaza yönetimi parti binası yapmak için büyük çaba harcamış ve sonunda başarılı olmuştur. Daha sonra bir de konferans salonu inşa etmişlerdir.

II. Dünya savaşı sırasında CHP kaza teşkilatı öncelikle partiye gelir temin etmek maksadıyla Ali Oğuz tarafından bağışlanan iki dükkana sahip olmuştur. Ancak dükkanların mülkiyeti konusunda Vakıflar İdaresi ile sorun yaşanmıştır. Hatta Kaymakam Vekili Hulki Yıldırım ve tapu memuru bu konuda soruşturma geçirmiştir. Neticede dükkanlar parti adına tescil edilmiştir. Ama yapılan bu işlemin halk nezdinde olumsuz intiba bıraktığı açıktır. Günümüzde söz konusu dükkanların mülkünün Vakıflar İdaresi'ne ait olması bu işlemin sıkıntılı olduğunu ispat eder. Aynı yerde Vakıflar İdaresi'ne ait halen 12 dükkan bulunmaktadır.

II. Dünya savaşı içinde Serik kazasının da içinde bulunduğu birkaç kazaya Halkevi binası yapmak istenmiştir. Bu iş Vali Haşim İşcan'ın önderliğinde yapılmıştır. Ama savaşın yarattığı ekonomik sorunlar il ve kaza yöneticilerini zor

⁹¹ Torun, A.g.e. s. 377-380.

⁹² Mayak, A.g.e., s. 248-249.

durumda bırakmıştır. CHP Genel Merkezi'nden talep edilen yardımlar ise sınırlı olarak gelebilmiştir. Serik Kaza Teşkilatı, Halkevi inşaatı ile cebelleşirken bir de Halkodası inşaatı gündeme alınmıştır. Bu iki binanın özellikle de şikayete konu olan Halkodası binasının inşaatı sırasında halka yüklenen aşırı sorumluluklar ve yapılan yolsuzluklar Vali Haşim İşcan'ın Bursa'ya nakline sebep olmuş gibi gözüküyor. Ekte görüldüğü gibi mimarı bir eser olmasından dolayı elimizde Serik ilçe parti binasının ve konferans salonunun bir görüntüsü vardır. Ama Serik Halkevi binasının ne bir fotoğrafına ne de bir plan ve krokisine ulaşamadık. Keza Halkodası'na ait de elimizde bir görüntü veya plan bulunmamaktadır.

Demokrat Parti döneminde 1951 yılında çıkarılan kanun ile CHP'nin Serik'te edindiği malları olan Parti binası, konferans salonu, iki dükkan, Halkevi ve Halkodası hazineye devredilmiştir. Halkevi binasının devredilmesinde 1947 yılında yeniden kurulan Türk Ocağı üyelerinin yoğun çabaları etkili olmuştur. Çünkü Halkevi binaları ile onların üzerinde bulunduğu arsaların önemli bir kısmı eskiden Türk Ocağı'nın malı idi.

KAYNAKÇA

I. Arşivler

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 490.01.1661.782.1, s. 1-125.

Dahiliye Vekaleti Vilayetler İdaresi Umum Müdürlüğü, *Antalya Coğrafyası*, 1932 adlı rapor.

II. Süreli Yayınlar

Antalya, 28 Aralık 1943, S. 1906.

Türk Akdeniz, S. 11-12, İlkteşrin 1938.

III. Basılı Eserler

ATATÜRK, Kemal, *Nutuk (1919-1927)*, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Ankara, 2004.

Atatürk'ün Eskişehir-İzmit Konuşmaları 1923, Yay. Haz. Arı İnan, Ankara, 1982, TTK. Yayını.

Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, C. 4, Ankara, 1991, Atatürk Araştırma Merkezi yayını.

BİLA, Hikmet, *CHP 1919-2009*, İstanbul, 2008.

ÇİMRİN, Hüseyin, *Bir Zamanlar Antalya-tarih, Gözlem ve Anılar*, Antalya, 2002.

DENİZ, Muzaffer, "1931'de Kapatılan Antalya Türk Ocağı ve Mal Varlığının Akıbeti" , *Türk Yurdu*, S. 282, Şubat 2011.

ERŞAN, Mesut -YETİM, Fahri, "Alanya Halkevi ve Alanya Kültür Tarihindeki Yeri", *Alanya XII. Tarih ve Kültür Semineri (4-6 Mayıs 2012)*, Ed. Faruk Nafiz Koçak, Konya, 2012.

ERTEN, Süleyman Fikri, *Milli Mücadelede Antalya*, Antalya, 1996.

GÜÇLÜ, Muhammet, *1864-1950 Yılları Arasında Serik (İdari, Ekonomik, Sosyal)*, Antalya, 2000.

GÜÇLÜ, Muhammet, Dr. H. Burhanettin Onat ve Hayatı (1894-1976), Antalya, 2004.

GÜÇLÜ, Muhammet, *XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya*, Antalya, 1997.

- GÜÇLÜ, Muhammet,, Antalya Türk Ocağı'nın Kurulması ve Faaliyetleri “, *Tuncer Baykara Armağanı*, Haz. Mehmet Öz, Ankara, 2011.
- İĞDEMİR, Uluğ, *Sivas Kongresi Tutanakları*, Ankara, 1986, 2. bs.
- MAYAK, Faysal, “Adnan Menderes'in Teftiş Raporuna Göre Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Örgütünün Çalışmaları (1935)”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 6/15, Güz 2007.
- MAYAK, Faysal, *Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Teşkilatının Faaliyetleri (1931-1951)*, İstanbul, 2015.
- TORUN, Esmâ, *II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimler, İç ve Dış Etkiler (1945-1960)*, Antalya, 2006.
- UÇUK, Cahit, *Bir İmparatorluk Çökerken-Anılar*, İstanbul, 1999, 8. bs.
- UYAR, Hakkı, *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*, İstanbul, 1999.
- ZEYREK, Şerafettin, *Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, 2006.
- ZOBU, Vasfi Rıza, *O Günden Bugüne Anılar*, İstanbul, 1977.

EKLER

Ek 1: CHP Serik Parti Binasının Görünüşü (BCA., 490.01.1661.782.1)

Ek 2: CHP Serik Konferans Salonu (BCA., 490.01.1661.782.1)

Ek 3: Serik Halkevi İnşaatının Durumu Hakkında CHP Antalya Bölge Müfettişi Cemil Sait Barlas'ın 29. 5. 1945 tarihli yazısı

(BCA., 490.01.1661.782.1, s. 67)

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Antalya BÖLGESİ
MÜFETTİSLİĞİ
SAYI:

Serik
29/V/945

C. H. P. Genel Sekreterliği
27893 - 6 Haziran 1945
Eki: **YAZILCI**

Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü
Cumhuriyet Arşivleri
C.H.P. Genel Sekreterliğine

Ankara

Teftiş etmekte bulunduğum Antalya bölgesinin Serik kaza merkezinde Antalya Valisinin müzaheret ve yardımı ile Halk tarafından Altmış bin lira değerinde bir Halk-evi inşa edilmektedir.

Arsanın tapusu İl İdare kurulu marifetiyle planla birlikte yüksek makamınıza sunulacaktır.

Serik kazasının ihtiyacına uygun gördüğüm bu bina-
nın çatısı kapamak üzere olduğundan sırf bu kaza Halke-
vi inşaatına yardım olmak üzere bina değerinin nisfın-
dan az olan Yirmi beş bin liralık bir muavenetin yapıl-
ması muvafık olacağı mutalaasında bulunduğumu arzeder,
saygılarımı sunarım.

Gaziantep Milletvekili
 C.H.P. Antalya Bölgesi Müfettişi
 Cemil Sait Barlas

IV
VI 1983 B. XIV. 2.9. Barlas
7 Haziran 1945
7 Haziran 1945
X. VI. 1945 B. II. Sepi 6
530

Ek 4: Serik Halkevi İnşaatının Durumu Hakkında Antalya Valisi Vekili Hami Arıkan'ın 7. 12. 1945 tarihli yazısı

(BCA., 490.01.1661.782.1, s. 52)

T. C.
Antalya Valiliği
Özel Saymanlık Müdürlüğü

Genel Meclis Bürosu
SAVI 87

7 / 12 / 1945
Öz: Dört kaza halkevinin yardım dileği hakkında.

C. H. P. Genel Sekreterliği
39519 22 Aralık 1945
Eki: ZİP Dİ

İlişik

Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü
Cumhuriyet Arşivi

C.H. Partisi genel sekreterliği
Yüksek Makamına

Serik ,Manavgat,Finike ,Kaş,ilçelerimizde birer halkevi inşa edilmekte olduğu yüksek makamlarınca malumdur . Serik halkevinin çatısı örtülmüştür .Manavgat halkevinin çatisiyle beraber kapı,çerçeve ve camlarıda takılmıştır.Finike ve Kaşta inşaat bu iki kazadan geridir .Mahallî gayretlerle başarılması istenilen bu binaların cesametine ve bu günkü güç inşa şeraitine mebni alakalılar borçlanmıştıdır.Binaları ,kışın tesirlerine fazla maruz kalmadan tamamliyabilmek için tarafı alilerinden mevud yardımın surati ifası II Genel Meclisininin 29/11/945 tarihli oturumunda hasretm istirham edilmiştir .

Derin saygı ile keyfiyeti yüksek emirlerine arz ve rica ederim.

Antalya Valisi Vekili
Hami Arıkan

12